



zekkel vonja meg azon korlátokat, melyeken belül a választói jog kiterjesztése által bekövetkező válságok a nemzet létét, a törvényhozás magyar jellegét, az önfeláldozó kormányférfiak törekvéseinek létjogosultságát, a magyar hegemonia fennmaradását, sőt diadalát biztosíthatják. A parlament az utcai tüntetéseknek ide irányuló szálait erélyesen szétvágtá, ömaga proponálta a választói jog kiterjesztését, de ugyanakkor önmagát, suprematiáját biztosította is. Nem rohan vakon az általános választói jog örvényébe, mint más országok tevők, hol áldást nem hozott a polgároknak, hanem zsarnokságot és anarkiát szült, hanem Anglia példáját követve, gondos előkészületeket tesz.

Igy a jövő nagy és vegyes parlamentjének kezéből kivette a leghatalmasabb fegyvert, a nyolc órás ülések sankciónálásával letörte az obstrukciók erejét, hogy, mint Kossuth mondá Cegléden, kivétsékek a baza, a magyar nemzet ellenségeinek kezéből az a fegyver, mellyel egykor minden hontszerető képviselője a parlamentnek a nemzet jól felfogott érdekeiért küzdött.

A választó kerületeknek tervbe vett új beosztása és a választói jognak nem ugyan a Bánffy által javasolt feltételekhez, hanem a polgári jogok gyakorlására való megéregettséghez, önállóságához és a fedhetetlen polgári becsülethez való kötése, szintén csak azt célozza a parlament ré-

széről, hogy a választói jog kiterjesztése a magyar alkotmány rendíthetetlen bástyájává épüljön ki.

Még csak törvényt kell alkotnia a kormányknak, hogy kizárja a legszebb polgári jog gyakorlatából azokat az elemeket, kik a vallás, haza és magánjog ellen izgatnak, s meg vannak az általános választói jog esélyeivel szemben ama preventív intézkedések, melyek törvényhozássunk és alkotmányunk magyar nemzeti jellegét az idegen és kozmopolita törekvések ellen biztosítják.

De van-e biztosítva törvényhozó parlamentünk keresztény jellege? Teszünk-e szorgalmas előkészületeket az iránt, hogy a választói jog kiterjesztésében országunk keresztény mivolta ki-domborodjék? Iparkodunk-e nagyszabású övintézkedésekkel elhárítani ama bizonyára agresszív természetű működést, mely a jövő parlamentjében alkotmányunk keresztény jellegét a liberálisok, szabadkőművesek, demokraták és az oly nagy számú indifferensek általános keveréke, vagy éppen domináló többsége által fenyegeti? Francia és Olaszország általános választói joggal összecsiszított parlamentje nem eléggé mutatja-e hogy a törvényhozó testületben a nemzeti érzék mellett ott kell honolnia a keresztény szellemnek is, ha az alkotmány palástja alá huzódó polgárságnak lelkiismeretbeli szabadságát, erkölcsét és magánjogát biztosítani, boldogságát megteremteni akarja? Tíz millió

katholikusnak mi biztosítéka van az általános választói jog kétes jövőjével szemben?

Erre a kellő feleletet megadni a kath. népszövetség volna hivatva, ez a bölcsőjében ébredező csecsemő Herkules. Ébredésének, akciójának létjogosultsága van. Mert a keresztény szellem alkotmányunk lényegével öszszefér, sőt vele született, benne fejlődött, általa lett nagygyá. A szabadgondolkodók kongresszusai s a dogma nélküli keresztények az idegenből csempészett, Hobbes és Hegel-féle államelmétek vadhajtásait hiába iparkodnak beoltani a nemes magyar vérbe: mi per kateksokén keresztény ország vagynnk. A míg fennáll a magyar közjog tengelye, sz. István dicsőséges koronája és lesz hozzá a szívekben egy parányi ragaszkodás, addig a keresztény szellemet a törvénykezés terméiből történelmi hamisítás és botrányos ellenmondás nélkül száműzni nem lehet. Míg nem semmisítjük meg a kinyilatkoztatásnak mindenkit kötelező pozitív tényét, míg a kereszténységnek hazánk érdekében kivívott ezredései érdemeit le nem tagadjuk, amíg tíz millió kath. adófizető polgár számíttatik ebben az országban: addig jogunk van követelni, hogy társadalmunk rétegeiben, iskolában, kereskedelemében, sajtóban, de főképp a parlamentben keresztény szellem uralkodjék, hogy az általános választói jog kiterjesztése magyar nemzeti alkotmányunk megerősítésével kapcsolato-

a részeges embert; abstinens ember pedig az, ki utálja nemcsak a részeg embert, hanem a részegítő italtak az utolsó cseppjét is.

Kezdem tehát felteni Nagysinktől abstinenciámat, mert nomen est omen, Schenk ist koresmáros, Schenke ist koresoma. Ha pedig még Csikszeredáról is azt mondják, hogy „Csikszereda mezőváros, még a pap is koresmáros.” akkor mit mondjak Nagysinkről, illetve Gross-Schenkről egyebet, mint: „Gross-Schenk is mezőváros, még a neve is koresomáros.” Ily tudományos alapon tehát szent volt a meggyőződésem, mert főképpen az etymologia szent tudomány, mert többnyire megdönthetetlen alapon áll.

Ezzel félbeszakítottam etymologikus gondolkodásomat, mert pakkolnom kellett, bucsuznom kellett a jó székely hiveimtől, a regényes Bekecstől, rendbehagyandó plebániámtól. Tehát el kezdtem feledni, hogy Nagysinket kezdetben miért nevezték el Schenknek, azaz koresmárosnak. Csakis mikor előbbi plebániám nagy zsidókorcsájára előtt haladtam el vándorkocsimon, csak akkor jutott újra eszembe, hogy „Gross-Schenk” is „nagykoresmáros.” E koresmaias gondolatok között hagytam el előbbi szeretett plebániámat; ily koresmaias gondolatok között ültem fel a kükküllővölgyi vasútra; ily gondolatok között szállottam át Küküllőszögnél a nagy vasútra; ily gondolatok között szállottam ki Kiskapuson, melynek helyén állott kezdetben őrzem gyanánt a betörő kúnok, tatárok és törökök ellenében egy őrkapu, melynek székely származású őrsége vetette meg a mai Kiskapus alapját s őrizte meg századokon keresztül székely eredetű, magyar jellegét. Meg-

vallom, hogy a kiskapusi derék megyebírámnak bora és becsületes lelkű lelkeszütődomnak papmorgója is, melyekkel kínálgatták abstinenciámat, csak a szász „Schenk”-et, vagyis „koresmáros” juttattak eszembe.

Kiskapusról mar hamar elérkeztem Nagyszebenbe, onnan Alsószombatfalvára, onnan pedig Nagysink mezővárosába, melyet ok nélkül neveztem el a távolban a Szótár segítségével „koresomáros város”-nak (= Schenk), mert rajta keresztül menvén a kath. plebániáig, csak három koresomát és egy nagy vendéglőt vettem észre, dacára, hogy majdnem 3000 lélekszáma van.

Alig szállottam le a kocsimról s alig mentem be új plebániám irodájába, rögtön megkerestem a levéltár kulcsát, elővettem a Matrikulák közül a „Protocollum Historiae Parochiae Nagysinkonsis” c. plebánia történetét s addig napokig nem tettem le kezemből, míg át nem olvastam és át nem tanulmányoztam Nagysink eredetét és nevének igazi származását, mely már nem koresmárosról szól, habár Schenkrol beszél is.

A farsangi humoreszkek itt véget vetek és megszólaltatom a való történetet Nagysink eredetéről és elnevezéséről. Latinul van megírva, de hű magyar fordításban közlöm.

„A Gézától Flandriából behívott németek három csoportban Germánián keresztül jöttek Magyarországra, azon földig Erdélyben, melyet most Bánságnak nevezünk. Az első csoport vezére és nagy hőse Schenk Henning volt; ő Szeben vidékén keresztül, melyet a második csoportnak hagyott hátra elfoglalás végett, mert a harmadik csoport Szászváros helyén telepedett le, a Harthach folyó völgyébe ment, hol most

Jakabfalva, Prépostfalva, Roszonda, Szentagota és Újgyház faluk fekszenek és ott övével megpihent. Itt Schenk vezér a családok fejeivel új községek alapítására helyeket jelölt ki. Nem kell azonban azt hinni, hogy itt azelőtt semmi telep vagy villa nem létezett volna; mert Timon Sámuel az ő könyvében (Imago Antiquae Hungariae) már említett tesz Százhalomról (Centum Collis = Hundertbüchel), hol a hunok Szittyországból Pannoniába vándorolva, táboroztak 744-ben. Felmer tanúsága szerint Schenk előrehatolt Halmágyig és a Barcaság határáig, a honnan azonban őmaga, miután Köhalmot benépesítette, visszatért azokhoz, kiket a mai Nagysink helyén hátrahagyott vala és ugyanazon 1143. esztendőben, mikor Nagyszeben is alapíták, alapította a mai Nagysinket, melyet a saját nevével „Schenk”-nek nevezett el. Az ő fia pedig, szintén Schenk Henning nevű, apja engedelmével néhány családdal lejjebb ment az Ott völgyébe és ott alapította a második „Schenk”-et. Mivel mindkét hely ugyan egy „Schenk” névvel bír vala, megkülönböztetésül az előbbi a nagyobb Schenk-ről Gross-Schenk-nek, az utóbbit a kisebb Schenk-ről Klein-Schenknek kezdtek nevezni.

Hogy aztán ez a városalapító Schenk honnan és miért kapta ezt a nevet, mely magyarul koresmáros jelent, arról hallgat a krónika; én is hallgatok. S e bölcs hallgatásom által lesz e humoreszkből egyszersmind történelmi adat a nagy Schenk Henning mint Nagysink alapítójának dicsőségére — kívánva, hogy 804 éves városa Nagysink is viruljon sokáig!

Tózsér László.

san az annyira nélkülözött, elhanyagolt, keresztény szellemet is restaurálva, megerősödvé vigye az ország szívébe, a parlamentbe.

Minden reményünk a nagy nehézségekkel terjedő kath. népszövetségben. Ha ez nem tud az általános választói jog esélyeivel szemben garanciát nyújtani, ha ez nem fogja a keresztény jogrendet és elveket a szt. korona követelményei szerint megvédeni, az ellenségekkel szemben csatasorba állítani: akkor alkotmányunk lehet magyar, de erős, dicső, népeket boldogító soha. Akkor, még azt is hozzá teszem, összeroppant a magyar alkotmány. Mert ha a jövő parlamentjében a keresztény szellemre az lessz a tomboló ítélet: „Eccrasz l'infamie,” ez annyit fog jelenteni: „Eviva anarchia!”

—i —s dr.

## Az egyházmegyei kisegítő alap.

A halhatatlan emlékü Fogarasy Mihály püspöknél senki jobban nem ismerte egyházmegyéjének szükségleteit. Kítőnő gyakorlati ember lévén, tudta, hogyan kell és lehet a hiányokat pótolni, a bézagokat kitölteni. Áldás is fakadt minden lépésében: intézkedései beváltak, alkotásai virágoznak. Memoria ejus in benedictione est.

Egy ilyen alkotása a nagy püspököknek az egyházmegyei kisegítő alap létesítése, mely az 1868. évi február havi Státusgyűlésre összejött papok értekezletén hirdettetett ki és ugyanazon év március 12-én körlevelben is közzététetett.

Ezen intézmény létesítésének célja az volt, hogy „abból a szegény lelkési állomások jobban dotáltassanak, a nepiskolák jobb karba tésessenek s a megyének legégetőbb szükségéi fedeztessenek,” hogy ez által a szegényebb lelkési állomások évi jövedelme 400 frtra, a kántortanítóké 150—200 frtra, emeltessék Mekkora haladás, de egyben mekkora változás 40 év alatt! Ma a lelkészek minimális jövedelme (soknak egész életén át) 1600 korona, a tanítók alapfizetése pedig 1000 korona, de a korpótlékekkel felmegy 2400 koronára is.

A kisegítő alap létesítésében, illetve fenntartásában a körlevél szerint az egyházmegyei papság jövedelmének arányában vés részt, ideértve azokat is, akik iskoláknál, nevelőintézeteknél vannak alkalmazva. A kules megállapítására nézve a püspöki körlevél a következőket rendelte:

1. Aki évenként 500 frtnyi javadalmat bír, ebből egy frtot, azon felül minden 100-tól egyet fizet; tehát 600-tól 2 frtot, 1000-tól 6 frtot, s így tovább.

2. A jövedelmekhez kell számítani nemcsak a készpénzbeli fizetést, hanem mindent, ami jövedelem gyanánt a papi dotációt teszi, kivéve a kezi szentmise-adományokat.

No most nézzük meg, mekkora összeg szokott évenként befolyni? A folyó évi IX. sz. körlevél szerint az 1907. évre befolyt összeg 3573 korona és 72 fillér összeget tesz ki. Nem éppen megvetendő összeg, de nem is valami csillogó nagy szám.

A hozzájárulás mennyiségének meghatározását körlevél az egyesek lelkiismeretére bízta. Ezt másképpen kontemplálni nem is volna szabad. Igen ám, de ami beválik a teoriában, az ritkán érvényesül a prakszisban. A konscienciának ugyanis sok válfaja van és a törvény gyakorlati

alkalmazásában is gyakran per epieikeiam kimentő okokat találunk. (V. ö. Lehmkuhl, Theologia Moralis Edit. 5. Volum. I. pag. 53. és 106.) Én megvagyok győződve, hogyha mindenki a törvényt szigorú lelkiismeretességgel alkalmazná magára, még egyszer akkora összeg gyűlne be.

De nézzük a törvény gyakorlati alkalmazását, illetve értelmezését közelebbről!

A kötelezettség alanya a körlevél betűszentri értelmében mindenki, aki a megyei papság gyűjtő fogalma alá tartozik, legyen az akár lelkész, akár paptanár. A kötelezettség tárgya az 500 frtnyi és az azon felüli jövedelem. Ha tehát valaki mint hitoktató a rendes fizetésen kívül valamelyik iskola után akár községi, akár állami pénztárból fizetést vagy tiszteletdíjat húz, ez összeg után is tartozik járulékot fizetni. Ugy szintén az a lelkész, aki két plebániát adminisztrál, az adminisztráció tartamának megfelelően mindkét jövedelem után köteles fizetni, valamint az a nyugdíjas lelkész, vagy paptanár is, aki hosszabb vagy rövidebb időig plebániát vezet, úgy a nyugdíja, mint a plebániái jövedelem után kötelezett alany marad. Akiknek hivatalból ellátásuk van, azután is 500 koronába számítva azt, kötelesek fizetni. Mindezek nem külön-külön, hanem egybezámitva az összes jövedelmet a főösszeg után kötelesek járulni az alaphoz.

Amint látjuk nincsenek kivéve a nyugdíjas lelkészek és paptanárok sem, mert először a megyei papság fogalmában ők is bentfoglaltak és másodszor nyugdíjuk az 500 frtot meghaladja. Jól tudom én azt, hogy a pensió nem beneficium, mennyiben nincs hivatalal összekötve, sőt szorosan véve nem is jövedelem, papi dotáció, de amint a világi pensionátusok nincsenek felmentve az állami adó kötelezettsége alól, mellyanyos és igazságos, hogy az egyháziak is járuljanak hozzá az egyházi közszükségletekhez. Az a körülmény, hogy az 1868-iki körlevél a kötelezett alanyok közé a nyugdíjasokat explicite nem vette fel, nem képez mentő okot, mert akkor a nyugdíj összege csak 250—300 frt volt. Most e körülménynek kihasznlása nem lenne egyéb, mint fictio juris. De nincsenek kivéve a szerzetes lelkészek sem, mert ezek is aszerint, amint jövedelmük egészben vagy részben plebániális jövedelmet képez, a kötelezettségben benmaradnak.

Ezek után, ha az 1907. évi befizetéseket átolvassuk, azokban nagy hiányokat találunk nemcsak a sok nyolc, de még a kettő négy koronások között is, hogy a többieket ne is említsük. Nem megyünk bele mélyebben a részletekbe, hanem mindenkinek lelkiismeretére bizzuk, hogy a fenebbiekéből vonja le maga a következtetést.

A kisegítő alap, mint ilyen, a többi magyarországi egyházmegyében nem létezik. Nálunk is, ha az 1892. évi tanítói és az 1896. évi lelkési jövedelmek összeírásánál nagyobb körületekintéssel és előrelátással jártak volna el az illetékes tényezők, ha a jövedelmi források közül, mint ideiglenes segélyt egyszerűen kihagyták, illetve törültek volna: ma ez a teher le volna véve a papok vállairól és azt az államkincstár hordozná. Valljuk meg őszintén, hogy a kérdésben határozott mulasztás történt. Meg kellene próbálni, vajjon nem lenne-e még késő e mulasztást jóvátenni? Ezzel ugyanis a kisegítőalap személyi terhei elesnének, de fennmaradnának akkor is a dologi terhek: a templomok, kápolnák és iskolák építése. (V. ö. az 1868. püsp. körlevél 8. pontját.) A jövő évi zsinatnak egyik fontos tárgyát képezhetné annak megvitatása, módozat keresése, hogy miként lehetne e ter-

het megszüntetni, vagy esetleg átvinni egy már létező olyan alapra, mely az alap eredeti céljának már úgy sem felel meg?

Az erdélyi egyházmegye ugyanis egyike a legszegényebb egyházmegyéknek. A papság jó részének kongruája 1600 korona. Ebből az összegből, midőn azt egy vasuti altisztnek, aki esetleg csak négy elemi iskolát végzett és egy 15 éves tanítónak fizetése is felülmulja, a kor kívánalmái szerint berendezkedni, a fejlődő tudománnyal lépést tartani nem lehet. Pedig ha valakit a mindennapi kenyér gondjai terhelnek, legyen az bár olyan lángbuzgalmú lélek, nem fog az magasán repülni.

Végül kitéréskeppen felhozom, hogy nálunk az egyes esperesi kerületekben esperesi vizitáció címen bizonyos összegűapidíjat vesznek fel az esperesek. Ehez kétségen kívül joguk van, mert nem lehet kívánni tőlük, hogy az utazás költségeit sokszor nagyon is lapos zsebükből fedezzek. De nem a ténynek pusztá konstatalására hozom fel ezeket, hanem azért, hogy vajjon nem lehetne-e egyházi közigazgatás címen államsegélyt venni igénybe és a templomok szegény pénztárait a teher alól felszabadítani? Lám a protestáns felekezeteknél a közigazgatási államsegély folyó 1908. év január 1-től már életbe lépett. Ha tehát ők igénybe vették az államsegélyt, azt mi annál is inkább megtehetjük, mert az állami bevételek ami adófilléreinkből gyűlnek nagyobb részben össze. Az erdélyi református egyházkerület (nálunk egyházmegye) a három milliós államsegélyből 39600 korona összeget szakitott ki erre a célra, amelyből az esperesek egyházmegyéjük (nálunk espereskerületek) nagysága szerint 600—1600 korona tiszteletdíjat és inoktartás címen 200—400 koronát, a főjegyzők (nálunk espereskerületi jegyzők) 200—500 korona tiszteletdíjat huznak, míg az egyházmegyei számvevők és pénztárnokok 300—600 korona tiszteletdíjban részesülnek. Megjegyzem, hogy mindezen összegek előleges negyedévi részletekben fizetnek ki.

Senior.

## A csiksomlyói pünkösdi búcsú.

I.

A régi hagyományokhoz hiven, ez idén is megünnepeltük azon nagyfontosságú eseménynek emlékét, hogy a csikiak 1567. pünkösdi szombatján ősi hitüket fegyverrel megvédték.

Harangzúgás, jámbor imádság és ének hangzott pünkösdi előtt való pentekolt három napon keresztül a csiksomlyói segítő Szűz Máriának ősrégi kegyhelyén. A hívők ezrei keresztet alatt érkeztek ugyszólván a napnak minden órájában; a nagy tömeg közé sok oda nem való vegyül és ezek kérdésessé teszik az egész szép emlékü búcsút. E lapok hasábjain már többször volt szó arról, hogyan lehetne a csiksomlyói fogadalmi búcsújárás úgy rendezni, hogy annak vallásos jellege minél jobban kidomborodjék és a régi rossz szokások megszűnjének. Többen már türelmetlenül várták a Főpásztor beavatkozását, sőt voltak olyanok is, kik nyíltan kijelentették, hogy főpásztori tiltó rendellel kelene megakadályozni a hívőknek keresztet alatt való zarándokolását. Az utóbbi két esztendőben egy bizottság nagy buzgalommal igyekezett valamelyes rendet létrehozni. A folyó 1908-ik évben pedig kegyelmes Főpásztorunk VII. sz. körlevelében a csiksomlyói búcsú rendezése végett fontos rendeleteket és utasításokat adott. Úgy hisszük, hogy e főpásztori körlevél a csiksomlyói búcsújárások történetében korszakalkotó lesz. Jótékony hatását tapasztaltuk ezen alka-

lommal is s reméljük, hogy ha minden rendelkezését lelkiismeretes pontossággal megtartjuk, e búcsúünnepelés méltó lesz a nagy emlékekhez és a székei népnek lelki javára szolgál.

Egy bizottság, élén Balint Lajos felesikkerületi főesperes, püspöki biztossal, mindenben igyekezett a főpásztori rendelkezésnek érvényt szerezni. Mindegyik főesperes, kinek kerületéből csoportosan érkeztek alatt szoktak jönni, előre jelentette a csoportok papvezetőit. Háromszék, Udvarhely és Gyergyó 2—2, Felesik és Alesik 4—4 nagy csoportban érkezett. A csoportvezetőktől tudjuk, hogy az egyes u. n. keresztaljak a plebánusoktól írásos meghatalmazással ellátott vezetőik irányítása mellett találkoztak az előre megállapított helyen és az úban eső templomokat meglátogatták, pihenő helyeiken gyóntak és Csiksomlyóra a legszebb rendben vonultak be, itt pedig a szt. hegy megkerülése, szent gyónásuk elvégzése s más ajtatos gyakorlatok közt töltötték idejüket. A bizottság a szerzetház egyik szobájában fogadta a búcsujárók vezetőit, őket utasításokkal látta el s közölte velük az ajtatoságok sorrendjét.

45 csoportban összesen 9640-en érkeztek. Romániából két csoport jött, Brailából 49-en, Bukarestből 136-an. Ezen kívül vonaton, szekeren és gyalog annyian jöttek, hogy az összes búcsúsok száma 15 ezer lehetett. 30 egyházmegyei és szerzetes pap gyónatott s a kegytemplom alsó folyosóján körülbelül 4000-en áldoztak, sokan azonban a szomszéd falukban végezték ezen ajtatoságukat. Szent beszédekét két helyen, a hegyen, szent Antal kápolnánál és a kegytemplomban mondták. Az utóbbi helyen tartalmas szónoklatokat mondtak pénteken Kory Ottó, provincialis, ki ez idén is nagy buzgalommal és eréllyel vett részt a rendezésben, szombaton Bajna Ferenc csatószegei és vasárnap Péterfy Lőrinc szárhegyi plebános.

Az intéző bizottság gondoskodott arról is, hogy a búcsúsok számára a Szent István Társulat kiadásában megjelent imakönyvek, népiratkák, egyéb jó olvasmányok és ajtatosági tárgyak legyenek. E célra külön sátrat állítottak fel; de — és ezt szomorúan kell konstatálnunk — népünknek kevés érzéke van ezen igazán neki való cikkekről. Meg kell még jegyeznünk azt is, hogy egyes ajtatosági cikkeket áruló sátrakban voltak egyházi jóváhagyást nem nyert ajtatosági füzetek, babonát és rémes történeteket (dánosi rablógylókosság) elbeszélő nyomtatványok is. E téren tehát a bizottságnak szigorubban kell fellépnie, annál is inkább, mert ebben a politikai hatóság is szívesen segédkezett nyujt.

A templom és a körmenet környékétől távolabb voltak felállítva az élemezési, italt mérő sátrak. Ez utóbbiakban a zárórát pontosan megtartották ugyan, de meg kellett volna a tulajdonosoktól követelni, hogy a vendégek számára asztalok és ülő helyeket ne állítsanak fel bódékban. Megemlíthetjük, hogy ez alkalommal részeg esavargók nem botránkoztatták a jámbor búcsúsokat, valamint nem voltak zajos látványosságok, mutatványok és léha játékok. Első napon egy jóslónő kuruzslásaival sok zavart okozott, de már szombaton a hatóság kiutasította. Együttes körmenet az idén sem volt, a csendőröknek is aránylag kevés dolga volt.

\* \* \*

## II.

Hajdan, nem is oly régen, deakkoromban, amikor ott járek, a búcsúsok „Szentseges Szűz Mária” dala Jákob nemzetségbeli ceterások, siposok, trombitások és csahosok zsvájába vezett, de most már tisztulni kezd a levegő . . .

Az igaz, hogy a kegyelmes Atyánk óhajától és az alispáni rendeltől még ma is távol állunk.

Az áldoztatás ellen még valamennyi hívó lélek, kívül csak beszéltem, panaszkodott rendtelensége, fejtelensége, dulakodása ellen. „Nem megyek többet oda gyónni,” nem tudok egy Miatyánkat nyugodalmasan elmondani,\*) a gyónatószekeknel pedig nagy volt a dulakodás, mivel kevés volt a gyónatató. A szoborhoz való feljáratot pedig legjobb volna betiltani, mert az oly furesán veszi ki magát, hogy a hívek ezrei tódulnak oda fel a szoborhoz s azt zsebkendőikkel, imakönyveikkel törölgetik s karjaikat, fejüket érintik vele, mintha delejességet szednének le a szoborról. Predikációk voltak, de ezt a sorrendet szerény véleményem szerint előre is lehetett volna közleni. Kezd rendeződni az igaz, de még csak a kezdet nehézségeit küzdi . . .

A külső rend? Siposok, komédiások nem voltak, de egyéb minden! Hiába adta ki az alispán úr, hogy a hol kereszt jár, ott semmi sátor ne legyen; a község, úgy látszik, nem akar szabadulni a jövedelemtől, vagy egyáltalán nincs más helye a keresztjáró fútcánál. No meg! azt az Istenadta borvizet, még azt is zár alá helyezték s pénzért adták! Mondják, hogy mióta pénzért adják, napról-napra rosszabbodik! Nagy általános kikerülés nem volt, mindenki kereszt akkor kerülhetett, mikor tetszett s így a cirkáló csendőröknek nem volt semmi dolguk. Külömben is, egy atyafi mondása szerint, „ha az ősi virtustól indítva, az elsőségért egy kis dulakodást (érsd kereszt és zászló nyellekkel) csinálnának, amint eddig is voltak, az nem olyan nagy dolog, az ép úgy az Isten dicsőségére szolgál, mint a pipázás, evés, ivás vagy alvás — Szent Pál apostol figyelmeztetése szerint.”

Hogy pedig nagyon üdvös, ha a keresztalját pap vagy kántor, legalább is egy nagyon is megbízható ember vezesse, kiténik a következő két esetből, melyek velünk történtek meg.

Keresztútnál megy a keresztalja, mikor félíg keresztül ment volna, ráhajt egy kocsis. Urak ülnek benne . . . Egy atyafi azonban felhuzott paraplíjével a lovak elő rohan, lobogtatni kezdi, a lovak meg horkolni . . . Az apád ilyenolyanját, nem tudsz megállni, míg elmegyünk s ha nincs figyelmeztető, könnyen löcsre kerül az ügy s keresztnyélre.

Vagy két biciklis hajt a keresztúton, sipoznak s a közepen rohannak is elő egymás után. Egy leányka nem veszi észre, át akar futni, s ép az első biciklista úti le, a második biciklista meg nem tudja feltartani magát, ráhajt és hárman kerülnek el az út közepén.

A sorból kiugrik egy markos ember, gallóron csipi az egyik gavallért s a biciklit és érintkezésbe akarja hozni a kettőt egymással, a másik biciklis meg kiszabadulva valahogy revolvert ránt elő . . . s ne legyen ör és lesz drága búcsúfia . . .

S vajjon miért izek ezeket a fölösleges dolgokat?! Azért, hogy a búcsúra való eljárás és eredményes részvétel fölötti örömem kifejezem. S csodálkozom is azon, hogy hogyan lehetnek papok, kik azon ürügy alatt: „püspök betiltotta” nem adott keresztet híveinek s megtiltotta híveinek, hogy búcsúra menjenek. Nem megtiltani kell, hanem eljónni, ha gyalog nem, legalább kocsin, ha a főtisztelendő úr nem is, legalább a káplán úr, vagy valamelyik tanító úr . . .

Az ősi székei hitnek, vallásosságának ezen Golgota hegyétől irtózni, a mi édes menyeyi

\*) Annál kevésbé áldozni nyugodtan.

Pátrónánk ezen drága kegyhelyétől tiltani a híveket?!

Nem tiltani, hanem gyűjteni kell nemcsak az egyszerűbb népet, hanem az uribb elemet is, kik kacagva s röhögve nezik a hitbuzgók felvonulását . . .

## H I R E K.

— **Személyi hír.** Püspök urunk péntek este tért vissza székhelyére Kolozsvárról, hol a népes igazgatótanács ülésén elnökölt. — D. r. B o e s k o r Mihály státius titkár pár napon át püspök urunk látogatására városunkban időzött.

— **Püspök urunk** a helybeli barátok templomában a főoltára díszes új tabernakulumot készítettett 144 korona értékben, melyért a zárda főnöksége alázatos köszönetét tolmácsolja.

— **Szentségimádás a barátok templomában.** A mi életünk egyedüli középpontja, a tabernakulum drágalatos lakója, a legméltóságosabb Oltárszentség, ide kell tehát utainknak összehajtatni, ide kell vissza-vissza térni mindig, különösen ebben a hónapban, az Oltárszentség és a Szentszív hónapjában. A novena hatodik napján, 14-én, a barátok templomában szentségimádás volt; megelőzőleg délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmise és szentségkítétel; a szentség kint maradt esti 6 óráig, mikor a litániával a szentségimádás véget ért. 11 órától öránkint felváltva imádták a legméltóságosabb szentséget a papnövendékek, telve volt a kis templom folytonosan az áhítatos hívőkkel, délután adórtáltak a zárda növendékei. A Szent Szív tisztelőtársaság tartott kilenced, melyet példás buzgósággal s bizonyára nagy lelki haszonnal, sok kegyelemmel hallgattak a hívek, szerdán, 17-én ünnepélyes Te Deummal befejeződt.

— **25 éves jubileum.** Kolozsvárt minden külső ünnepség nélkül, de annál nagyobb benső örömmel ünnepelte pappá szentelésének 25 éves jubileumát K o l i n István kolozsmonostori plebános. Abban a templomban, hol a keresztesség és bérmlás szentségeiben részesült, a hol első miséjét is tartotta, a hol ő is, mint az Úr fölkezt papja, oly sok lelket tisztított meg a bűnnek szennyétől, most 25 év után csaknem észrevétlenül akart ünnepelni. Hanem a kolozsvári főesperes plebános, Dr. Hirschler József, meghívitotta a szerény jubilánsnak akarátát. Csakhamar díszbe öltözött és teljesítette a manuduktorizást. Dr. Szentiványi Róbert pedig segédkezett a szentmisénél. A hívők — Kolozsvár előkelő közönsége — nem is tudták a jubileumról, s a mikor a mise után kérdezősködtek a különös szertartás okáról, akkor a szerény jubiláns már visszavonult az óvációk elől. Érdekesnek tartjuk megjegyezni, hogy a jubileum napján, jún. 14-én volt egyúttal Kolin plebános úrnak 50-ik születésnapja is. Ad multos annos.

— **Szerkesztő változás.** A „Gyulafehérvári Hirlap”-nál Mika Ottokár lemondásával a szerkesztés nehéz munkáját Ávéd Jákó lovag vette át, mellette főmunkatárs dr. Roska Miklós városi tanácsos. Reméljük, hogy most már a legjobb egyetértésben élünk egymás mellett s szolgáljuk a hirlapirodalmat.

— **A Kolozsvári oltáregyesület** a leendő betái kápolnának a következő tárgyakat ajánlodekozta: 1 magán stólat, 1 oltára való feszület, 1 fehér miseruhát, 1 fekete miseruhát, 2 fekete minisztráns ruhát, 2 minisztráns inget, 1 velumot, 1 albát s egy cingulust, 2 humeralet, 1 karinget, 1 oltárbroszt, 1 oltárelőt, 11 purificatoriumot, 2 korporalet, 2 pallát.

— **Érettségi vizsgálatok** a főgimnáziumban megkezdődtek 16-án és jut belőle előreláthatólag 20. reggelére is. Miniszteri biztosnak Szamosi János egyetemi tanár van kiküldve, a státus részéről pedig Tamási Áron praeiatuskanonok. 30 maturandus állott elő, 26 köztük rendes, 4 magántanuló.

— **Nagy a panasz mindenfelé**, hogy nagy a szárazság, éktelen a meleg; ezek az u. n. „Hundstage“, az év legnehezebb napjai a könyvforgató embereknek, mikor tanulni „muszáj“, pedig nyilvánvaló, hogy a meleg miatt nem lehet. Hanem ugyancsak kifogott a meleg vétőjén a papnövélde munkás csöndje — erős munka után a legszebb sikerrel fejeződtek be 17-én a vizsgálatok. 18-át még itt töltik a növendékek az ünnep miatt, hanem azután 18-án este: ki erre, ki arra új erőt gyűjteni.

— **Vizsgák.** A gyulafehérvári püspöki leánynevelő- és tanintézetben az 1907—1908. tanév végén a vizsgálatok sorrendje a következő: Június 19-én d. e. a polg. III. oszt. és az el. III. oszt., 19-én d. u. az el. II. oszt., 20-án d. e. a polg. I. oszt. és az externát, 20-án d. u. az el. I. oszt., 21-én d. u. 5 óraker a tornavizsga, 22-én d. e. a polg. II. oszt. és a IV. el. oszt., 22-én d. u. a zenevizsga, 23-án d. e. a polg. IV. oszt. és a francia-vizsga, 23-án d. u. a záróünnepség. Június 24-én reggel 1/8 óraker van a „Te Deum“, utána a bizonyítványok és a kézimunka kiosztása. A vizsgák d. e. 8, d. u. 4 óraker kezdődnek, mely napokra a t. szülőket és a tanügyi barátait tisztelettel meghívja: az elüljáróság. Hasonló meghívót kaptunk Brassóból a gimnázium és a zárda iskola vizsgájára. Köszönettel vettük.

— **A papnövendékek indexe.** Úgy tudjuk, ez unikum vidéki szemináriumban; Gyulafehérvár az első, hol értesítőfelét adnak a növendékek kezébe. Az I—II. év már kezéhez kapta az indexet, egyelőre a III—IV. év nem is fog kapni, míg a mostani II. év a IV. évig föl nem jut. Alakja meglehetősen nagy, épen nem alkalmas arra, hogy magukkal hordozzák, amire kölömben nem is lesz szükségük. Egy néhány lap az előmenetel feltüntetésére van rubrikázva, — egy néhány üresen van hagyva az esetleges megjegyzések számára; az utolsó lap az „absolutorium“, melyet az intézeti rektor tölt ki a növendék végleges távozásakor. Bizony nagyon helyénvaló, hogy mikor az utolsó eseléd is könyvvel tudja igazolni hol volt, mit csinált: a lyuceumi hallgatók kezénél is legyen valami igazolvány.

— **Multság.** A Gyulafehérvári Kath. Legényegyesület f. év jún. 21-én vasárnap népi-ünnepellyel egybekötött nyári táncmultságot rendez a Népkert helyiségében. Kezdeté d. u. 4 óraker. Belépő díjak: családjegy 2 korona, személyjegy 80 fillér. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz az elnökség.

— **Wienből** a Pázmáneumból kaptuk a következő tanulságos jelentést:

*Jelentés a Pázmány-Intézet szociális körének működéséről.*

A virágfakadás napjaiban, a megsugaras, madárdaltól visszhangzó szép május havában küldjük sorainkat szeretett hazánkba, nagy Magyarországra . . .

E sorok is tavaszról, ébredésről, virágfakadásról szólnak, hogy mint az ébredő természet, örömmel töltse el, reményre gyűjtsék mindazok szívét, kik egykor mint ezen intézet növendékei élvezték az élet tavaszát: Istennek szentelt ifjúságuk ártatlan örömeit, tiszta boldogságát.

1906. okt. 22-ike volt, midőn az ifjú lelkesedéssel s a férfiú komoly elhatározásával megalakítottuk a Pázmány-intézet Szociális Körét, mert éreztük, tudtuk mindnyájan, hogy az életben kifejtendő papi munkásságunk a nagy társadalmi átalakulások korszakába fog esni. Leendő hiveink örök boldogságának biztosítása különösen nekünk, az Úr Jézus szolgálóinak fogja kötelességünk tenni, hogy csüggedést nem ismerő lelkesedéssel, kitartással vegyünk részt a szociális reformok nagy munkájában.

Azért már a szemináriumban „ki kell fejlesztenünk magunkban azt a szociális érzéket, amely Krisztus Urunk ajkairól e szavakat hangoztatta: „Misereor super turbam!“ azt az érzéket, amely ösztönszerűleg segíteni akar embertársának, a társadalom minden rétegének, minden anyagi, erkölcsi és lelki bajján.“\*)

De ezen szociális érzék kifejlesztése mellett föltétlenül szükséges az is, hogy már a szemináriumban legalább az alapvető szociális ismeretek elsajátítására is törekedjünk.

E két célt szolgálja Szociális Körünk.)\*

Mivel a sikeres munkának egyik elengedhetetlen feltétele a tevékenység, ezért a Kör évi programját kiváló szakferfiak útmutatása alapján mindig előre elkészítjük. Az iskolai év vége felé már készen van a program, úgy, hogy a tagok tételükön már a szünetekben is dolgozhatnak. A tételek kidolgozásánál nagy súlyt helyezünk arra, hogy az praktikus legyen, s mindig szem előtt tartjuk a hazai viszonyokat. A kör kétévi főmunkája óta a következő tételek megbeszélése, ismertetése képezte munkásságunk tárgyát:

Az 1906/907. isk. évben: 1. A kath. körök, legényegyletek, ifjúsági egyesületek beillesztése a szoc. munkába. 2. Tanoncotthonok, munkásleányok (eselédék) egyesületének szervezése (patronage). 3. Szent Vince és Szent Erzsébet-egyesületek. 4. Mária-kongregációk. 5. Népmisziók. 6. Pap, tanító és a szoc. kérdés. 7. Hogyan küzdjünk a szesz italok ellen?

Az 1907/908. isk. évben: 1. Az agrárkérdés okai és jelentősége hazánkban. 2. A földbirtokjog és a szocializmus. 3. Örökösödés és agrárkérdés. 4. Börze és a kisgazda. 5. A falvak elnéptelenedése, ennek okai és következményei. 6. A gépek jelentősége a mezőgazdaságban. 7. A mezőgazdasági munkások helyzete és szervezése. 8. Gazdakörök. 9. A szövetkezeti eszme Magyarországon. 10. Mezőgazdasági hitel-, 12. fogyasztás és 13. termékértékesítő szövetkezetek. 14. A parcellázás jelentősége. 15. A háziipar gazdasági jelentősége stb.

Az isk. év vége felé egy külön ülésen megbeszéljük a szüneti tevékenységünk módjait. Mindenki kész tervvel és az ahhoz szükséges nyomtatványokkal ellátva megy haza. (L. 19. §. 3.) Fontos erkölcsi szempontok lebegtek szeink előtt, midőn egyikeztünk lehetővé tenni, hogy a kör volt tagjai az életbe kikerülve is élvezhessenek a kör előnyeivel. Viszont a kör tagjai mindig igazi lelki örömmel fogják olvasni az Úr szőlőjében működő volt növendéktársaik beszámolóját. (L. 7. §. Külső tagok.)

Bár az osztrák katolikusok élénk tevékenységének közvetlen szemlélése, a világváros lakóinak buzgó hitélete stb. mind nagyon alkalmasak arra, hogy bennünk a szoc. tevékenység utáni vágyat fölébresszék, főtiszt. Előjáróink szerető gondoskodása más eszközökkel

\*) L. Szöv. Értesítő, 1908. I. sz. Mihályi Á. dr.: A papság szoc. földadatai.

\*) A következőkben csak tevékenységünk főbb mozanatait ismertetjük.

is közreműködik ezen cél eléréséhez. Évenként meghívják intézetünkbe a magyar kath. mozgalmak kiváló ismerőit, ill. vezetőit, hogy az ő előadásukból megismerkedjenek a hazai kath. szoc. mozgalmakkal és lelkesedést merítsünk a további munkához. Eddig Mihályi Á. dr. egyet. tanár (kétszer), Erdősi K. p. káplán, a Szent-István-Társulat igazgatója, Gallovich J. dr. budapesti hittanár voltak szivesek előadást tartani számunkra.

De midőn e néhány sorban beszámolni igyekeztünk eddigi munkásságunkról s a jövőre irányuló terveinkről, egyszeresmind az a szándék is vezérelt bennünket, hogy e sorok olvasóinak egy kis örömet is szerezzünk. Mert bizonyára igaz lelki örömmel láthatták sorainkból, hogy szent lelkesedéssel, komoly, tenni vágyó lélekkel dolgozunk, munkálkodunk, hogy kilépve az életbe, hasznavehető szolgálai lehessünk az Úrnak a szoc. tevékenység terén is, tehát azon a téren is, amelyen különösen a Pázmáneum volt növendékei közül oly sokan vállalkoztak az úttörők nagyon is fáradságos, de annál dicsőbb szerepére.

Wien, Pázmáneum, 1908. május.

*A Pázmány-Intézet Szociális Körének tagjai.*

— **El az uszályl!** Azt hallani minduntalan, amióta nyilvánvaló lett, hogy a por nemszak a légzőszerveket izgatja, hanem betegségeknek, különösen pedig a tuberkel-bacillusok átvitele után, tüdőbetegségnek az okozója. A modern tudomány nagy súlyt helyez az ezen betegség elleni óvintézkedésekre és első sorban ajánlja a légzőszervek megvédését hurut ellen, mert csakis katarrhális gyuladason képesek a bacilusok terjeszkedni. Semmi más szer sem használható e célra jobban, mint a „Sirolin-Roche“, mely a köhögést csillapítja és a légzőszerveket a bacillusok káros hatása ellen megvédi. Kapható a gyógyszerárakban.

## Kath. Népszövetség.

### Oláhlápos.

Miklós Albert alesperes-plebános, miután a f. évi május hó 24-én a kevés hívet számláló, oláhláposi anyaegyházban megalakította a Kath. népszövetséget, pünkösöd másodnapján a Cibles alján magas hegyek között, a világtól elzárt, alig 170 lélekkel bíró, tökéletes fiókegyházban is folytatta a kath. vallás és magyar haza védelmére sikra szálló tábor szaporítását. — Prédikáció után felhívta a közönséget, hogy delután egyik jó embertársunk lakásán a népszövetség megalakulása végett jelenjen meg. E felszólításra teljes számban gyűltek össze a buzgó hívek, férfiak és nők, kiknek a plebános megmagyarázta a kath. népszövetség célját, hasznát s a tagok kötelességeit. Az erdei munkával foglalkozó, egyszerű hívek nagy figyelemmel, lelkesedve hallgatták a plebános magyarázatát, s noha — mivel iskolájuk soha sem volt, kapolnájuk is, melyben havonként egyszer tartatik istenisztizület, csak ezeltől 4 évvel épült — kevesen tudnak olvasni, írni és kevés ismeretök van a világ folyásáról: 25 ön a legnagyobb készséggel iratkoztak fel a népszövetség tagjaiul. Vajha minden egyház hívei legalább ily számarányban szövetkezzenek! Akkor a mostani 80,000 tag nemsokára 800,000 tagra emelkednek, s megmutathatják a katolikusok a gonosz sajtóval, a szabaddemokráciával, a szocialdemok-

ratákkal stb. szemben, hogy az egységben van az erő, mellyel fényes győzelmet tudnak aratni minden téren. Adja Isten, hogy úgy legyen!

### Abosfalva.

Abosfalva hitközség és környéke folyó hó 14-én, Szentháromság napjain az ugyanakkor tartatni szokott búcsu alkalmával tartotta meg alakuló kath. népszövetségi gyűlését.

A helybeli plébános, dr. Sántha Albert által már azelőtt hetekkel buzdított és fölleskeltetett hívek korán reggel nagy számmal gyűlekeztek, végeztek szent. gyónást és áldozást. Az istentisztelet alatt Puskás Gergely dicsőszentmártoni plébános tartott oktató és nagyhatású szent beszédet, végül fölhíva és buzdítva a híveket, hogy minél számosabban jelenjenek meg a délutáni népszövetségi gyűlésen.

A szép lefolyású búcsu-ünnepség után d. u. 2 órakor az ezen alkalomra földszített iskola helyiségében, a nagyszámú helybeli és vidéki híveknek Puskás Gergely dicsőszentmártoni plébános tartott előadást a kath. népszövetség céljáról és szükséges hasznosságáról. Tartalmát, meggyőző érvekkel buzdította a híveket az egyesülésre és adott útmutatást a kath. hitéletre nézve.

Előadása után a hívek báró Apor István ömeltóságával egyetemben számosan léptek be a kath. népszövetségbe. Az egyesület igazgatójává megválasztott dr. Sántha Albert helybeli plébános, ügyvezetőnek Sántha Károly kántortanító.

Elismeréssel adózunk a helybeli plébánosnak a siker érdekében elkövetett buzgóságáért és a fáradságért.

## IRODALOM. MŰVÉSZET.

\* A Szent-István-Társulat pártoló tagjainak jutalékai. Immár ötödik éve annak, hogy az első kath. irodalmi intézetünk újjáalakított alapszabályai keretében megalakította a népies pártoló tagsági osztályt, melynek tagjai az évi 2 korona tagdíj fejében 4 kötet könyvet kapnak illetményül. Hogy ezek az illetményül adott könyvek mily megfelelőek és mennyire alkalmasak kath. népünk szellemi szükségleteinek kielégítésére, arra elegendő bizonyosság a tagoknak évről-évre való rohamos szaporodása s hogy számokkal is bizonyítsunk: 1906-ban 11,000 volt a tagok száma, míg 1907-ben már 16,000-re emelkedett. Előreláthatólag ez az emelkedési arány a jelen évben is megmarad, sőt fokozódik is, amint a jelek mutatják, mert — értesülésünk szerint már a folyó évre is, minden felszólítás nélkül, közel ezernyi tag jelentkezett. Az ideai tagilletmények különben is a legteljesebb elismerést érdemlik meg. A Szent-István-Társulat Naptára a 1908. évre az előző évekéhez hasonlóan változatos, gazdag, értékes tartalmú lesz, sőt — szokása szerint — ez évben is tetemesen gyarapodni fog, hogy így megtartsa a maga számára a közvélemény évről-évre megújított elismerését mely szerint, ez a naptár a magyar kalandáriumok legértékesebbike. Öveges Kálmán pompás élvezetes könyvének, az Uj Kis Tükör III. kötete jelenik meg ez évben, hogy a vidám kedély, a talpraesett trefa szívet-lelket gyönyörködtető köntösében hordja szerte a természet-tudományok mindenképen hasznos ismereteit. Bárki részére is nagy értékű e könyvecske, de főképp néptanítók s azok számára megbecsülhetetlen, akik a felnőttek oktatása vagy a szabadtanítás kurzusain előadókul szerepelnek. A két előző kötet is megszerzhető 60—60 fillérnyi árban. A tagilletmény harmadik része A kisgazda útmutatója című mezőgazdasági népies író: Horváth E. János tollából. E törölmetszet, zamatos magyarsággal megírt könyv az újabb, okszerűbb alapokra fektetett gazdálkodás minden részletéről kimerítő biztos tájékoztatást ad. Akik eltérő lelethivatásuknál fogva e könyvet nem használhatják, azok az Uj Kis Tükör bármelyik első részére igényt tarthatnak. A negyedik rész egy vaskos, képekkel díszített s tartalmánál fogva is általános értékű könyv lesz: a Szentek Élete. A Zalkához vagy Vogeléhez hasonló terjedelmű népszerű Szentek Élete már évek előtt kifogyott könyvpiacunkról s az állandó és nagyarányú kereslet is arról tanuskodik, hogy ily könyvnek a kiadása ma mindenképen megokolt. Ennyire gazdag jutalék révén az idén is természetes lesz a Szent-István-Társulat pártoló tagjainak gyarapodása. A tagdíjak és jelentkezések a Társulat igazgatóságához (Bpest. Szentkirályi u. 28.) küldendők.

\* „Erdély.” Ezt a már földrajzi fogalommal vált történeti nevet viseli az Erdélyi Kárpát-Egyesület képes közlönye, mely cím alatt ez a folyóirat a testi egészséget a lelki élvezettel összekapcsoló magyar turistaságnak a lelkes hirdetője országszerte. Hogy mit jelent ez a sokféle ajkú és felekezeti délkeleti országrészben, azt minden hazafiasan gondolkozó egyén könnyen megértheti. Márki Sándor dr. II. Rákóczi Ferenc olaszországi úti naplójával kezd meg a most megjelent 3—4. szám érdekes tartalmát, mely a nagy fejedelem élettörténetének egyik jellemző tejezte, kinek emlékére az E. K. E. a brassói havasokban turista menedékházat készült építeni. — Ruzitska Béla dr. és Ilyés Tibor a még márciusban hóval borított erdélyi havasokba tett lábszánkós kirándulásokról adnak számot, melyeknek a tanulságait mindenki közérdeklődéssel olvashatja. Továbbá a csikszentsimoni Szt. Anna-gyógyforrás ismeretét, a gróf Andrassy Tivadar dobrini vendéglátására vonatkozó visszaemlékezést, majd a szerkesztő tollából a hargitai fürdőhelyek természeti szépségeinek képekkel illusztrált esztétését tartalmazza az „Erdély” legújabb füzet. A nagyobb cikkeleg végén pedig mintegy ráadásul régi székely rigmusokban is gyönyörködhetik az olvasó. Az apróbb közlemények során külföldi lapvélemények, könyvismertetések az egyesületi életet élénkítő vidéki mozgalmak és egyéb apró hírek kötik le az érdeklődő figyelmét. — Az „Erdély”-t az E. K. E. tagjai évi 6 korona tagdíj fejében díjtalanul kapják.

## TAN- ÉS NEVELÉSÜGY.

Az Országos Katolikus Magyar Iskola Egyesület működése köréből.

Érdekes és mindenesetre nagyfontosságú ténykedéssel vonja magára az „Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület” a magyar katolikus világ figyelmét s nagy részben elismerését is.

Igen ügyes és eredményeiben messze kiható vállalkozásba kezdett ugyanis az által, hogy egy szintén altruisztikus alapon álló hatalmas intézménnyel, a „Gazdák Biztosító Szövetkezet”-vel szerződészerű összeköttetést létesített az ország területén található és katolikus vonatkozású épületek s mindennemű éghető objektumok egységes tűzkár elleni biztosítása tárgyában.

Midőn tehát elismeréssel adózunk a vezetőségnek ügyes gondolatáért, mellyel a katolikus iskolák ügyének istapólására ilyen meg alig felfedezett új jövedelem forrásról gondoskodott, egyuttal szerencsésnek tartjuk a vállalkozást abban az irányban is, hogy ily egységes alapon a katolikus egyház vezetőinek birtokain levő épületek, felszerelések, a kath. egyházi és iskolai vagyon, sőt az említett egyesület tagjai biztosításai előnyös és mondhatni igen olcsó elhelyeztetését is lehetővé tette.

Ezt a fontos kérdést pedig megoldotta egy aránylag még fiatal, de méreteiben már is hatalmas és folyton fejlődő és izmosodó szövetkezeti intézmény keretében, mely viszont lemondott a nemes ügy érdekében minden nélkülözhető többletről s az említett ügyletek összes jutalékait az Iskolaegyesületnek engedte át céljai, intenciói előmozdítására.

Ha tekintjük az említett szövetkezet működését, mely Gróf Zselensky Róbert v. b. t. t. mint elnök, Herceg Esterházy Miklós és Szentiványi Árpád mint alelnökök, Zsitvabesnyői Rubinek Gyula, Emödy József orsz. kép. stb. stb. kiválóságainak vezetése mellett mindenkor a magyar gazdaközönség legteljesebb megnyugvására szolgálta a magyar gazdaközönség érdekeit, a szövetkezeti eszmében rejlő nyereségcélzat teljes kizárásával, — nyugodtan tekinthetünk az Iskolaegyesület új vállalkozása elé, mely bizonyára meg fogja teremni áldásos gyümölcsét.

Ezen vállalkozást pedig egyáltalán nem befolyásolja és nem is befolyásolhatja az a körülmény, hogy a „Gazdák Biztosító Szövetkezet” konkurrencsei, — a különféle jól ismert újságokban is támadásokat intéznek a szövetkezet ellen, sőt ilyen támadó cikkeket tartalmazó lapokat a kath. egyház vezető férfainak oly céltalattal küldözgetnek meg, hogy a bizalmat az említett szövetkezet irányában megingassa.

Az ilyen feyyer, amily nemtelen, épp oly hatástalan a kitűzött magasztos cél elérésének megakadályozására, mert az Orsz. Kath. Magyar Iskola Egyesület teljes tudatában felelősségének a legnagyobb körültekintéssel hozta létre az egyezményt a „Gazdák Biztosító Szövetkezetével”, mint oly intézménnyel, melynek működésében s vezetőinek egyéniségében teljes garanciát s emellett a legmesszebb menő erkölcsi biztosíté-

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza  
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlv.

**Sirolin**

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálunk, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

**„Roche”**

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerüzletben. — Ára Dvegenként 4.— koron.

kot is látott arra nézve, hogy elérhető eredményeiben s így a róm. kath. iskolák ügyének jobbrafordításában, sőtét háttérü mellékgondolatokban, akadályoztatásra soha nem talál.

## A kath. népszövetségről.

**Mibenléte, szükségessége, célja, megalakításának módozatai.**

Irta: **Németh Gellért.**

(Folytatás.)

Jogosan elmondhatjuk, hogy követve az apostol intelmet, mindenét megpróbáltunk. Sokféle kath. pártot, társulatot, egyesületet, szövetséget, kört, asztaltársaságot és egyéb szervezetet létesítettünk államkormányzati, népjóléti, gazdasági, hitbuzgalmi, hitvédelmi céllal; megpróbáltuk azokat egybe is kapcsolni, de be kellett látnunk, hogy ez mind kevés, hogy mind ennél többet kell tenni. Lehetőleg az összes katolikuskokat talpra kell állítani és egy táborba gyűjteni. Nos ezt célozza a kath. népszövetség. Nem akarja fölöslegessé tenni a létező szervezeteket, sőt inkább erőt és hatékonyságot kíván kölcsönözni nekik. Nem akarja eltüntetni a társadalmi differenciákat, csak szabályozni az összes osztályok akcióját a közös jólét kívánalmá szerint. A tőle való idegenkedésre tehát nincs semmi ok. Neveléses volna, ha a különféle fegyvernembeli katonáknak egy táborban való egyesítése miatt azon aggódnék valaki, hogy immár nem lesz külön tekintet a tüzérségre, huszárságra, műszaki csapatokra stb. Vagy ha valaki az egyesülés kapcsán a különféle rangok megszüntetését szükségesnek tartaná. Tehát semmiképpen se akadály a népszövetségbe való lépésre az, ha valaki már egy más szövetségnek vagy egyesületnek tagja, főltéve, hogy olyan az az egyesület, amelyben a kath. vallású ember bűn nélkül megmaradhat, vagyis amely nem ellenséges érzületű és célzatú a katolikusokkal. Mert különben Krisztusnak semmi köze Béliállal. Nem akadály, ha valaki nem tartozik is a szorosan vett nép vagyis köznép közé. A népszövetségben mindaz egyesülhet, aki kath. módon tud érezni és akar cselekedni. Lehet aztán úr vagy paraszt, munkás, iparos vagy kereskedő, szegény vagy gazdag, művelt vagy iskolázatlan, káplán vagy püspök, pór vagy mágnás, — mindez semmi akadályt nem képez, mint az egyházban. Semmiféle társadalmi osztálybeli nem felhet saját külön érdekének kockáztatásától, mert amennyiben jogos, az megfelelő méltánylásban fog részesítenni. És ez egység vezetése mellett lehetséges is, akár egy családban. Mert a vezetőséget az az elv fogja vezetni cselekvésében, mely az apostol szavaiban nyilvánul: „Valamint egy testben sok tagjaink vannak, minden tagnak pedig nem ugyanazon egy működése: úgyszólván egy test vagyunk Krisztusban, de egyenként mindnyájan egymásnak tagjai.” (Rom. 12. 4—5.) A népszövetségi szervezetnek oly élő és érző testben kell egyesítenie a különféle társadalmi osztályokat, hogy az egyiken ejtett sérelem okvetlenül fájdalomt okozzon mindenkinek s az egyiknek nyújtott kedvezmény mindnyáját elégedettséggel töltse el. Ismétlem tehát, hogy semmiféle állásbelinek sincs oka húzódozni tőle, sánda szemmel nézni rá, és én erősen hiszem, hogy aki igazi kath., az nem is fog. A népszövetség olyan rosta lesz, melyből ki fog hullani a gyommag, hogy csupán a tiszta buza maradjon meg.

A garmada meg fog csappanni, de értékesebbé lesz.

Gondolom, nem végzek épen felesleges munkát, ha a szervezés megkezdése előtt ráfordítom az önként b. figyelmét arra a két szélsőségre, amire éppen leglelkesebb harcosainkat ragadja az ő buzgóságuk. És ami csodálatos, mindkét felt azért, mert egyik leghatalmasabb ellenfelünk, a szociáldemokrácia tendenciáját és sikereit szemlélik, de e közben annyira megbabonázódnak, hogy maguk is eltévednek. Az egyik rész ugyanis, látva, hogy a szociáldemokrácia egyedül az anyagiakért küzd: legjobb ellenszernek a pörére vetkezést, a szegénység fölkarolását, a világi javak teljes megvetését tartja. Szerintük mindezt habozás nélkül oda kell dobni az éhes bálványoknak, hogy megpukkadjon tőle. Ha felső ruháinkat követelik tőlünk, adjuk hozzá önkénynt az alsót is, tudván, hogy lesz helyette kincsünk menyekben. Kell-e mondanom, hogy ezek törekvésének sikere majdnem egyedül fölső segítségtől, isteni kegyelemtől van függővé téve. A másik rész, az ellenség taktikájának sikerén fölbuzdulva, aki éppen az által nyeri meg a tömegeket, hogy az ember egyik szemét se irányítja fölfelé, hanem mindkettőt le az anyagiakhoz: azon van, hogy első sorban, sőt szinte kizárólag ő is kenyérszaporítási módozatok, földi jólétet célzó intézmények kieszelésében győtorje magát agyon.

(Vége köv.)

## SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő  
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5 SZ.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készíttést, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készíttést.

Továbbá oltár és szószék fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészíttve.

Szíves partfogóvát kéri

mely tisztelettel **Simon László**  
orgona készítő.

**A népiskola tananyagának tantárgyan-kenti beosztására szolgáló**

## Részletes Tanterv-nyomatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

## Tananyagbeosztási nyomatvány

a **miniszeri** és külön a **róm. kath.** tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. **postadíjjal** együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldése mellett

**GYERKES MIHÁLY** ig. tanítónál  
Székelyudvarhely.

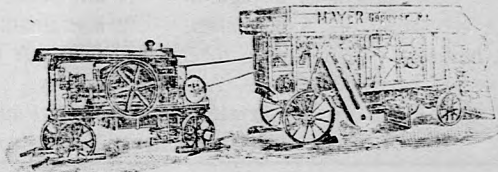
## AKINEK

eladó birtoka van, vagy aki birtokot venni akar, vagy ha eladásra szánt könyvtára, irodalmi műve, zeneeszköze, festménye, régi könyve, olajfestési képe, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más értékes eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS** BEN mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében forog leginkább közkézen. **Egy szó 5 fill.** Czim: **Közművelődés kiadóhivatala**, (Papp György könyvnyomdája) Gyulafehérvárt.

## Hazai gyártmány! Kitűnő munka!

## MAYER GÉPGYÁR

vas- és fémöntöde részvénytársaság  
SZOMBATHELY-BUDAPEST,  
VI. kerület, VÁCZI-KÖRÚT 61. szám.



**Benzinlokomobil-csépő-szerelvények. Stabil-benzinmotorok. Szívógázmotorok faszén-, koks- és antraczit-fűtésre, 120 HP-ig. Malémpítészeti. Szab. hydr. borsajtók, olajpresek és mindennemű gazdasági gépek.**

**Kedvező fizetési feltételek.**

**Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.**

# Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

**Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.**

## Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvényszéknek és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

### KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-  
\* \* \* \* \* irodalmi heti közlöny. \* \* \* \* \*

**Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat**  
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

### Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági  
\* \* \* \* \* hetilap. \* \* \* \* \*

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

### Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesetek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-  
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

## PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Jrta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

**A füzet ára 2 korona. érmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.**

### Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetestestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

### Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.  
Ára 20 fillér.

### A gyermekek házi neveléséről.

Jrta: Bálinth György. Ára 10 fillér.

### Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.